

Versie 16-10

Dat is een prachtige en diepzinnige vraag — en er zijn eigenlijk meerdere manieren om die te beantwoorden, afhankelijk van wat je bedoelt met “wat we niet weten”.

Laten we het in een paar lagen uitpakken:

1. Wat we letterlijk niet weten

Veel vrouwelijke schrijvers uit het verleden zijn **vergeten, niet gepubliceerd, of nooit erkend**.

We weten dus niet:

- **Wie ze allemaal waren** — duizenden vrouwen hebben geschreven in tijden dat hun werk niet serieus genomen werd of onder pseudoniem (vaak mannelijk) werd gepubliceerd.
- **Wat ze precies schreven** — omdat brieven, dagboeken, gedichten, toneelstukken en manuscripten verloren gingen, verbrand werden of niet bewaard bleven.
- **Hoe hun stemmen het literaire landschap hadden kunnen veranderen**, als ze de kans hadden gekregen om gehoord te worden.

Voorbeeld: we weten dat er in de middeleeuwen en vroegmoderne tijd talloze nonnen, adellijke vrouwen en burgerdochters schreven, maar slechts een fractie van hun werk is overgeleverd. Zelfs bekende namen zoals Emily Dickinson of Sappho hebben ons slechts een deel van hun oeuvre nagelaten.

2. Wat we niet weten omdat het niet serieus genomen werd

Veel vrouwelijke auteurs werden:

- In hun eigen tijd **gemarginaliseerd** (“vrouwenschrijfsel”, “huiselijke literatuur”),
- Of later door literaire geschiedschrijving **weggeschreven** ten gunste van mannelijke tijdgenoten.

Daardoor weten we vaak niet:

- **Hoe hun werk toen gelezen werd** door vrouwen en mannen in hun omgeving,
 - **Welke invloed** ze daadwerkelijk hadden op latere schrijvers,
 - **Hoe hun perspectief** de canon zou hebben veranderd als ze opgenomen waren.
-

3. Wat we niet willen weten (nog niet onder ogen zien)

Er is ook een cultureel “niet-weten”:

We hebben vaak moeite om het idee los te laten dat “grote literatuur” mannelijk, universeel, rationeel is — terwijl vrouwelijke stemmen vaak als “persoonlijk” of “particulier” worden gezien.

We weten dus nog niet volledig:

- **Hoe anders de wereld eruitziet** als we hem door vrouwelijke ogen leren lezen,
 - **Hoeveel onze verhalen verschuiven** als vrouwen niet langer de uitzondering, maar het uitgangspunt zijn.
-

4. Wat we misschien nooit zullen weten

Sommige stemmen zijn voorgoed verloren.

We zullen nooit weten welke poëzie, filosofie of verhalen **niet geschreven konden worden** omdat vrouwen geen toegang hadden tot onderwijs, tijd, of vrijheid.

Dat niet-weten is ook een literaire stilte — een leegte die we kunnen aanvoelen, maar niet invullen.

Als je wil, kan ik dit antwoord omvormen tot een **essay**, een **poëtische tekst**, of een **korte lezing** over “het niet-weten over vrouwelijke schrijvers”.

Wil je dat ik dat doe — en zo ja, in welke vorm (essay, poëzie, gesproken tekst, manifest...)?

Versie 17-10-2025

Wat weten we niet over vrouwen die geschreven hebben?

ChatGPT zei:

Dat is een heel interessante en rijke vraag — en eigenlijk een die historici, literatuurwetenschappers en feministische denkers al decennia bezighoudt.

Als we ons afvragen “*Wat weten we niet over vrouwen die geschreven hebben?*”, raken we aan zowel de hiaten in de geschiedenis als de mechanismen waardoor kennis verloren is gegaan of nooit is opgetekend.

Hier zijn enkele belangrijke dimensies van dat “niet-weten”:

1. Verloren of vernietigde werken

Veel teksten van vrouwen zijn letterlijk verloren gegaan:

- Brieven, dagboeken en gedichten werden vaak niet bewaard of als onbelangrijk gezien.
 - In bepaalde periodes werden vrouwen verboden om te publiceren of te studeren, waardoor hun werk onder pseudoniem of anoniem verscheen — en dus niet aan hen werd toegeschreven.
 - Archieven en bibliotheken selecteerden eeuwenlang vooral werken van mannelijke auteurs; de rest verdween.
-

2. Verkeerde toeschrijvingen

Er zijn waarschijnlijk veel werken die *door vrouwen* geschreven zijn, maar *aan mannen* zijn toegeschreven.

Bijvoorbeeld:

- In de middeleeuwen schreven nonnen of adellijke vrouwen religieuze of filosofische teksten die later als “mannelijk” werden gecatalogiseerd.
 - In de 18e en 19e eeuw gebruikten sommige schrijfsters mannelijke pseudoniemen (zoals George Sand of Currer Bell / Charlotte Brontë). Hierdoor is hun vrouwelijke auteurschap soms pas veel later herkend.
-

3. Wat vrouwen *niet mochten* schrijven

We weten ook weinig over wat vrouwen *zouden hebben geschreven* als ze de vrijheid hadden gehad:

- Vrouwen schreven vaak binnen toegestane genres: huiselijke romans, brieven, religieuze meditaties.
 - Wat ze *niet* mochten zeggen over verlangen, macht, politiek of intellectuele ambitie, blijft grotendeels ongeschreven — of slechts in omwegen verwoord.
-

4. Onzichtbare contexten

We missen context over hun schrijverschap:

- Hoe ze toegang kregen tot onderwijs, papier, drukpersen.
 - Welke netwerken ze ondersteunden of ondermijnden.
 - Hoe hun teksten werden gelezen (of genegeerd) door tijdgenoten.
-

5. Cultureel vergeten

Soms *bestaan* de teksten nog, maar:

- ze zijn nooit heruitgegeven, vertaald of opgenomen in curricula;
 - of ze zijn gelezen als “bijzonderheden” in plaats van als deel van een traditie.
- Dit betekent dat we niet alleen werken missen, maar ook *tradities van vrouwelijke schrijverschap* die nooit als zodanig erkend zijn.
-

6. Wat ze over zichzelf zwegen

Ten slotte is er het stilzwijgen in de teksten zelf:

- Veel vrouwen schreven “tussen de regels door” — uit angst, bescheidenheid of conventie.
 - Wat ze niet konden zeggen, vormt misschien wel het meest intrigerende niet-weten van allemaal.
-

Wil je dat ik dit verder uitwerk vanuit een bepaald perspectief — bijvoorbeeld **historisch (middeleeuwen – 19e eeuw)**, **literair (autobiografie, poëzie, brieven)**, of **theoretisch (feministische kennisleer, ‘epistemologie van het niet-weten’)**? Dat bepaalt welke kant we dieper op kunnen gaan.

Daarna de vraag over de verschillende antwoorden

Conversatie met ChatTTP naar aanleiding van de ontvangen beantwoording.

Versie 16-10.docx, Document

Versie 17-10.docx, Document

Op 2 achtereenvolgende dagen stelde ik de vraag: Wat weten we niet over vrouwen die geschreven hebben? aan Chat GTP. De antwoorden van Chat GTP waren compleet verschillende. Hoe kan dat?

ChatGPT zei:

Dat is een heel goede en terechte observatie — en de reden dat je op **twee opeenvolgende dagen zulke verschillende antwoorden** kreeg op exact dezelfde vraag (“Wat weten we niet over vrouwen die geschreven hebben?”) heeft te maken met **hoe ChatGPT (of GPT-modellen in het algemeen) werkt**.

Hier is wat er gebeurt:

1. Het model is niet deterministisch

ChatGPT genereert taal **probabilistisch** — dat wil zeggen:
bij elke stap “kiest” het het volgende woord op basis van waarschijnlijkheden.
Zelfs met exact dezelfde invoer kan het dus verschillende routes nemen en uitkomen bij een
ander toon, focus of structuur.

Bijvoorbeeld:

- Op 16 oktober (versie 16-10

Versie 16-10

) koos het model voor een **meer poëtische en reflectieve** aanpak (“wat we letterlijk
niet weten”, “cultureel niet-weten”, “literaire stilte”).

- Op 17 oktober (versie 17-10

Versie 17-10

) koos het voor een **meer historisch en analytisch** perspectief (“verloren werken”,
“verkeerde toeschrijvingen”, “cultureel vergeten”).

Beide antwoorden zijn coherent, maar ze vertrekken vanuit een ander denkpad binnen
dezelfde semantische ruimte.

2. Er zit creativiteit in de promptverwerking

De vraag die jij stelde is **filosofisch open** — ze nodigt uit tot interpretatie.

Omdat er geen vaststaand, objectief antwoord is, “vult” het model de betekenis van “*wat we niet weten*” telkens op een iets andere manier in:

- de eerste keer als existentiële of epistemologische vraag (“het niet-weten zelf”),
- de tweede keer als historische en feministische kennislacune.

Het model balanceert dus tussen essay, reflectie en wetenschap — afhankelijk van welk pad het op dat moment als meest passend “voelt”.

3. Kleine verschillen in context of systeeminstellingen

Zelfs minimale variaties (zoals tijdstip, sessie, modelversie, of interne temperatuurinstelling) kunnen de uitkomst beïnvloeden.

Het model heeft **geen geheugen tussen dagen**: het wist niet wat het de dag ervoor had gezegd, tenzij jij het opnieuw invoerde. Daardoor behandelt het elke sessie als nieuw.

4. Wat dit eigenlijk zegt over je vraag

Je vraag is zó rijk dat ze **meerdere geldige antwoorden** toelaat — historisch, literair, epistemologisch, poëtisch.

De variatie toont dus niet dat één van de antwoorden “fout” is, maar dat het onderwerp zelf verschillende invalshoeken verdraagt.

Je zou die twee versies zelfs samen kunnen lezen als **twee stemmen in dialoog**: de ene emotioneel en existentieel, de andere feitelijk en historisch.

Als je wil, kan ik:

- de twee antwoorden **samenvoegen tot één gelaagde tekst**, of
- analyseren **hoe de toon, structuur en focus** precies verschillen tussen 16-10 en 17-10.

Wil je dat ik dat doe?

(ik heb het vervolg weggelaten)